

**Lect. dr. Gheorghe Butuc,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos“ din Galați**

STAREA DE PREZENȚĂ ÎN RUGĂCIUNE – PRIMENIREA CONTINUĂ A FIINȚEI

***Abstract:** Prayer remains the Mystical Language of one's soul with God. An interpersonal mystery, that can be neither faked, nor imitated, nor recited – in fact those are clear signs of falling out of prayer.*

Among the countless ways of praying, coming from each one's unique way of meeting God, the State of Consciousness in prayer comes to regain within the contemporary man the authentic and the being, in relation to God and himself, realities which are more and more absent in the general mimicry of the postmodern societies.

Without the State of Consciousness, prayer can become “anything”, but this “anything” can never turn into prayer.

***Keywords:** the state of consciousness; prayer; hesychia; Heaven.*

Cerculă printre noi o vorbă înspăimântător de dureroasă: „De atâta rugăciune, nimeni nu se mai roagă“. Ca să-i contrazicem realitatea, este musai să reflectăm îndelung și atent la ce anume este rugăciunea cu adevărat pentru a ocoli orice formă scâlciată a ei, care, inevitabil, ne afectează.

Rugăciunea – Limbajul de Taină al sufletului

Se spune că, în Rai, Adam și Eva nu foloseau cuvinte. Deși vorbeau între ei, numeau fapăturile și grăiau cu Dumnezeu, nu o făceau rostind cuvinte. Ei nu scoteau sunete lexicale, nici nu foloseau vocabularul unei limbi anume ca să se exprime, fiind întrutotul cuvântători. Nu

aveau nevoie de un anume idiom¹ pentru că erau cuvânt din Cuvântul. Toată exprimarea lor, ca toată ființialitatea lor, era Cuvântătoare și Revelatoare, ca de altfel toată creația din jurul lor, dată lor în grijă. *A fi ființă cuvântătoare sau logică* este mai mult decât a vorbi și înseamnă a putea să-ți cuvântezi întreaga ființă neexistând nicio ruptură între cuvânt-gând-ființă. Așa era omul zidit după chipul Cuvântului veșnic al Tatălui.

În Rai, toată creația era cuvântătoare pentru că toate fapăturile sunt cuvinte întrupate din Cuvântul cel nevăzut și veșnic sau, altfel zis, fapăturile sunt trupul văzut al Cuvântului celui nevăzut. Peste ele, omul era și este conștiința lor de Taină, cel care le scoate din anonim, le numește și le cheamă pe nume și ele răspund la această chemare prin care se recunosc în propria ființialitate: spre bucuria lor de el și a lui de ele. În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că scopul fapăturilor este să devină un Om Mare, macroantropos, iar scopul omului este să devină un dumnezeu mic, microtheos (să se îndumnezeiască)².

În Rai, omul a experimentat un *Limbaj de Taină* prin care vorbea deodată cu Dumnezeu, cu sine și cu fapăturile fără nicio piedică. Acest Limbaj de Taină era ca o revărsare de duh ființial și o întrepătrundere ființială distinctă, adică puterea de a fi ceea ce ești în timp ce ești cu totul în ceea ce nu ești, fără ca prin aceasta să te desființezi sau să te amesteci cu celălalt(e). Limbajul de Taină era Viul Vieții, ca un foc permanent care oferea ființelor odihnă, pace, bucurie și dorință de *A fi* neconținut. Pe scurt, Limbajul de Taină era modul exprimării directe

1. Pentru descoperirea limbii adamice cu toată dezbateră științifică ce a preocupat secolul al XVII-lea într-un excelent studiu al domnului Valeriu GHERGHEL, de la Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice din Iași: „Visul nesfârșit al secolului al XVII-lea: limba adamică”, *ALIL*, t. LI, București, 2011, pp. 205-217, [https://www.academia.edu/20155250/Visul_nesf%C3%A2r%C8%99it_al_secolului_al_XVII_lea_limba_adamic%C4%83_The_Endless_Dream_of_the_Seventeenth_Century_the_Adamic_Language] (03. 07. 2022)].

2. Cf. *Mystagogia*, traducere, pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, p. 26. Sfântul Maxim vede omul ca un *macroantropos*, adică universul ca un om Mare, așa cum lumea este alcătuită din cele văzute și cele nevăzute, tot așa și omul este alcătuit din trup și suflet. Lars THUMBERG, *Antropologia teologică a Sfântului Maxim Mărturisitorul, Microcosmos și Mediator*, traducere, Anca Popescu, Ed. Sofia, 2005, pp. 160-161.

și totale a Adevărului despre făptură, experimentat în trepte, ca o tindere continuă înspre Creator și o uimire permanentă de Bunătatea Sa, care nu doar că le-a zidit pe toate Adevăr 100%, dar se face și sursa lor de alimentare inepuizabilă din Adevăr.

Păcatul minciunii a făcut prima fisură în acest Limbaj al Raiului și prin îndoială, prin neîncredere i-a făcut pe protopărinții noștri să iasă din Taina grăirii cu Dumnezeu și să intre în „logica” incoerenței și a iraționalului minții proprii. Minciuna demonică, folosindu-se de cuvântul rupt de Limbajul de Taină a produs și la om aceeași ruptură: între el și Dumnezeu, în interiorul său, între suflet și trup, între el și făpturi. Astfel, întreținerea omului³ dată de Conștiința de Suflet (Nousul), Duhul de Suflet (Pnevma) și Limbajul de Suflet (Logosul), exprimată prin Limbajul de Taină a fost avariata prin minciună și s-a produs întunecarea Conștiinței și muțenia Limbajului, rămânând doar Duhul de Suflet, Adâncul dumnezeiesc care nu poate fi de nimeni și de nimic anulat, fiind „locul” restartării omului spre reunificarea celor separate de păcat.

În afara Raiului, omul a păstrat memoria/amintirea Limbajului de Taină în timp ce inventa cuvinte de substituie a lui care, cu anevoie, îl mai puteau reconecta la Viul Vieții din Rai. Cuvintele, în loc să-i exprime ființa, deveneau paravanul după care se ascundea tot mai mult. Prin disimulare vicleană, cuvintele au început să devină la om dublura lui negativă în cei care se ascund de Adevăr, logoree nesemnificativă în cei împrăștiați și risipiți, babilonie în cei întunecați și chiar săgeți veninoase în cei demonici. În același timp, cuvintele însăși sunt și ape-luri ale sufletului întru Limbajul de Taină pentru cei care tânjesc după Viul Vieții⁴.

3. „Firea treimică de după Treimea supremă fiind făcută de aceea după chipul Ei, adică mai mult decât altele ca mintală (înțelegătoare), cuvântătoare și duhovnicească (iar așa este sufletul omenesc) trebuie să-și păzească treapta ei”. SF. GRIGORIE PALAMA, „Despre cunoștința naturală”, 40, în: *Filocalia Românească*, vol. 7, traducere, introducere și note, pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2016, p. 445.

4. Despre acest Limbaj de taină al omului cu Dumnezeu în rai, dar și despre pierderea lui prin păcat, într-o altă și mai profundă dezvoltare la părintele Ghelasie GHEORGHE, în cap. „Isihasm, Chipul vorbirii de rai” din volumul *Dialog în Absolut*, ediție îngrijită de Florin Caragiu, Ed. Platytera, București, 2007, pp. 12-14.

Rugăciunea este tocmai această reînvățare a Limbajului de Taină în condițiile căderii, condiții restaurate ontologic de Hristos Dumnezeu-ul-Om. Întruparea lui Hristos oferă omului căzut maxima accesibilitate la Limbajul de Taină, în afara Raiului, întrucât moartea și învierea lui Hristos, a rupt „*peretele cel din mijloc al despărțiturii*” (Ef 2, 14), care scindase prin om toată creația. Cuvintele fiind restaurate de Hristos și umplute de Duhul Sfânt, devin vectorul de Taină care dau posibilitate omului să reintre în Taina grăirii cu Dumnezeu, cu sine și cu toate făpturile. Prin Hristos, Rugăciunea devine continua conectare a omului la Limbajul de Taină, ca o cuvântare întru ființă, care se desprinde ușor de limbajul despre ființă. Este intrarea omului în altarul de Taină al ființei, în sfânta sfintelor a sufletului, acolo unde Hristos așteaptă să-l învețe pe om „*Limba Raiului*” cea care îl restaurează ființial, făcându-l după chipul lui Hristos, Singurul care ne-a arătat Chipul Omului adevărat într-o lume desfigurată de păcat.

Recitarea, formalismul și ritualismul - ratarea Rugăciunii

Pe linia căderii, deși într-o lume restaurată de Hristos, demonul și omul nu încetează să pervertească Cuvântul ca atare, Cuvântul ipostaziat al Evangheliei, Cuvântul lui Hristos plin de Duh și de Viață și toate ale Tainei Lui. Nu pot însă perverti Duhul Cuvântului care este Adevărul Iubirii Lui, întrupat în Realitatea în care am fost aduși și verificat de Sfintele Scripturi în Duhul Tradiției.

Însăși Rugăciunea rostită de Hristos și, în Duhul ei, toate rugăciunile (de Taină) izvorâte din inima vie a celor care au re-găsit Limbajul de Taină pot fi ușor deturnate în cei care își agravează patologia devierii folosindu-se de Hristos și de cuvintele lui ca de cel mai potrivit alibi al fărădelegii. Demonul se roagă și el dar spre a lui pierzare (Lc 8, 32) și nici lui Iuda nu i-a folosit nimic rugăciunea împreună cu Hristos. Nu cuvintele despre rugăciune și ale rugăciunii sunt cheia intrării în starea de rugăciune. După cum este o mare amăgire să credem că doar rugăciunile recitate mecanic ne pot conduce la Taina Rugăciunii. Dimpotrivă, o rugăciune recitată cu toată regia imitației și folosindu-se de tot contextul eclesial al unei societăți creștine poate căpăta forme foar-

te nocive, viclene, demonice chiar, care blochează pe om la suprafața „creдинței”, cu grava avariere a sufletului lui și a altora.

Toată rugăciunea scrisă este un Mare Dar oferit cu multă dragoste nouă de către cei care au aflat Adevărul și Viul Vieții. Sunt Cuvinte izvorâte din Limbajul de Taină, din Inima Raiului a celor care l-au iubit pe Hristos mai presus de toate (Mc 12, 30-31). Sunt Cuvinte care poartă în ele Duhul Vieții, Duhul Adevărului și au toată Puterea creдинței care restructurează din temelii orice ființă căutătoare. Aceleași cuvinte însă, căzute pe urechi surde, pe ochi orbi (Mt 13, 13-15) și pe buze mute pline de venin (Ps 139, 3) dau contrariul izvorului lor: minciună, formalism, viclenie, patologie. Este viclenie demonică pentru că răutatea și minciuna în acest caz sunt împachetate în cele mai profunde expresii ale Adevărului: Cuvintele Rugăciunii Bisericii.

Toată Rugăciunea Bisericii este rugăciunea întregii Tradiții a Ortodoxiei prin care avem privilegiul să devenim în Duh contemporani cu toți cei care s-au rugat prin ele. Este Memoria Vie a Vieții care ne cuprinde pe toți și pe toate. Este în același timp o mare invitație căreia i se dă răspuns personal și cu totul implicat. Suntem chemați să ne adăugăm ei în chip propriu și cu toată ființialitatea noastră. Cheia acestei adăugiri nu stă într-o formulă magică de rugăciune, nici în practici liturgice psihologizante care să (ne) impresioneze. Totul pleacă de la urcarea treaptă cu treaptă a Rânduiei Bisericii ancorate în triada Scriptură-Dogmă-Cult, în tot conținutul și forma lor, fără a ne eschiva de la ele și fără a le selecta după cum ne convine. Doar așa se realizează Prefacerea de Taină atât de proprie sufletului nostru. Dar, pentru aceasta pivotul principal este Relația interpersonală dintre om și Dumnezeu întreținută prin Limbajul de Taină al Rugăciunii ca o dublură de respirație a sufletului mai adâncă și deodată cu cea a trupului nostru.

Fără relația personală cu Dumnezeu, relație vie, onestă, în Adevăr și în Dragoste, în deplină Cunoaștere și Conștiință, cu responsabilitate și implicare totală, rugăciunea devine formalism și ritualism, de cele mai multe ori impecabilă în afară dar putredă în Realitate. Este o repetiție amănunțită, o recitare fără simțire – oricât de profesionist ar fi executată – care trădează o impostură crasă și un formalism ultra-refinat, totul părând a fi rugăciune, dar fix rugăciune nu este. Această

căderea în recitare/formalism/ritualism denotă o stare de gravă avarie spirituală, o împietrire sufletească grozavă și o lene duhovnicească soră geamănă cu demonia care, stând totdeauna cu spatele la Adevăr, dar justificând permanent propria minciună, dorește, totuși, cu orice chip, a fi de toți legitimată evlavios.

Trezia – Starea de Prezență – Atenția în Rugăciune

Împotriva oricărei modalități de sabotare a rugăciunii, Tradiția Ortodoxă propune cele mai multe, cele mai diverse și diversificate forme de rugăciune; atât pentru a responsabiliza actul rugăciunii, cât și pentru a evita orice clișeu, normă sau schemă magică de rugăciune⁵.

Scrierile Patristice și mai ales cele filocalice abundă în exemple și sfaturi privind folosul în toate al rugăciunii, pe toate treptele desăvârșirii creștine. Ceea ce mi-a atras atenția în chip deosebit este un Reper esențial dat de Sfântul Teolipt al Filadelfiei pentru cei începători, pentru cei care nu au ajuns încă la treptele mai înalte ale rugăciunii: *Atenția la rugăciune*, fără de care nimeni nu poate avea pretenția că se roagă cu adevărat:

„Nu cumva, socotind că te rogi să umbli departe de rugăciune, să te ostenești fără câștig și să alergi în deșert. Aceasta se întâmplă la cântarea cu gura, când mintea e purtată în altă parte și e împărțită între patimi și lucruri încât se întinează și înțelesul cântării. Dar aceasta se întâmplă și cugetării. Căci adeseori străbătând aceasta cuvintele rugăciunii mintea nu o însoțește și nu se așinteste spre Dumnezeu, cu care se face convorbirea rugăciunii, ci e abătută pe furiș de anumite gânduri. Atunci cugetarea spune din obișnuință cuvintele, iar mintea alunecă de la cunoștința lui Dumnezeu. Ca urmare și sufletul se arată fără înțelegere și fără așezare, întrucât mintea s-a împrăștiat în niscai năluciri sau spre cele ce e furată, sau voiește. Iar nefiind de față cunoștința în rugăciune și cel ce se roagă neînfrățându-se Celui Căruia I se roagă, cum se va îndulci

5. Vezi: SF. GRIGORIE SINAITUL, „Despre felul cum trebuie să stea la rugăciune“, în: *Filocalia românească*, vol. 7, pp. 176-177 și SF. ISAAC SIRUL, *Cuvinte către singuratici*, partea a II-a, studiu introductiv și traducere diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2007, pp. 238-240.

sufletul? Și cum se va veseli inima care se face că se roagă, dar nu face rugăciunea adevărată?”⁶

Bineînțeles că nu este prima recomandare filocalică de acest tip. Sfântul Evagrie Ponticul, de exemplu spune despre atenție că trebuie să premerge rugăciunii, adică atenția face rugăciunea calitativă, nu invers:

„Atenția care caută rugăciune va găsi rugăciune, căci mai mult decât orice altceva rugăciunea urmează atenției, și pentru ea trebuie să ne sârguim întotdeauna”⁷.

De asemenea, îl amintim pe Sfântul Isihie Sinaitul cel care ne dă trei forme ale atenției la rugăciune: *nēpsis*, *hēsychia* și *prosochē* (trezie, liniște, *sârguintă*)⁸, o adevărată metodă despre treptele atenției prin care sufletul este învățat să se adune întru sine ca să se poată dărui total lui Dumnezeu⁹. Sau, ca să rămânem doar la trei recomandări, amintim de metoda isihastă a lui Calist și Ignatie Xanthopol cu accentul pe paza (atenția) minții și a inimii la rugăciune până când sufletul se va despătimi, va afla odihnă în Dumnezeu și va vedea taine negrăite¹⁰.

6. SF. TEOLIPT AL FILADELIEI, „Cuvânt despre ostenele vieții călugărești”, în: *Filocalia românească*, vol. 7, p. 51.

7. EVAGRIE PONTICUL, „Cuvânt despre Rugăciune împărțit în 153 capete”, cap. 149, în: *Filocalia românească*, vol. 1, traducere, introducere și note, pr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 1999, p. 126.

8. O remarcabilă dezvoltare a acestor termeni cu aplicarea lor direct pe *atenție* plecând de la rugăciunea lui Iisus, pe un traseu ce implică în mod direct trupul omului, de la minte spre inimă și încordarea întregului corp, și având ca scop un dialog de „co-generarea categoriilor experimentale ale ortodoxiei și fenomenologiei”, în de curând apăruta lucrare a doamnei Natalie DEPRAZ, *Corpul Slăvit. Fenomenologia practică plecând de la Filocalie și Părinții Bisericii*, traducere Maria-Cornelia Ică jr, Deisis, Sibiu, 2022, pp. 30-58 (mai aplicat pp. 30-39).

9. SF. ISIHIE SINAITUL, „Către Teodul. Scurt cuvânt de folos sufletului și mântuitor despre trezvie și virtute. Așa numitele cuvinte despre împotrivire și rugăciune”, suta întâia, în: *Filocalia românească*, vol. 4, traducere, introducere și note, pr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2000, pp. 57-82.

10. CALIST ȘI IGNATIE XANTHOPOL, „Metodă și regulă foarte amănunțită care are mărturiile sfinților și poate fi întrebuințată cu ajutorul lui Dumnezeu de către cei ce-și aleg să trăiască în liniște și singurătate...”, mai ales cap. 16 și 82, în: *Filocalia românească*, vol. 8, traducere, introducere și note, pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2002, pp. 44-56; 182.

Însă, pentru Sfântul Teolipt al Filadelfiei cuvântul de ordine la rugăciune pentru începători este *atenția*, iar cei ce sunt atenți la rugăciune au plata contemplativilor în rugăciune, ceea ce pentru un începător, pentru noi, cei de pe primele trepte ale rugăciunii, este o mare încurajare. Zice sfântul Teolipt:

„Psalmodiază cu gura. Dar cu glas liniștit și cu supravegherea minții, nerăbdând să lași ceva necugetat din cele spuse. Și dacă îți scapă ceva minții, repetă stihul ori de câte ori se întâmplă așa ceva, până-ți vei avea mintea însoțind cele spuse. Căci mintea poate să și cânte cu gura și să țină și amintirea lui Dumnezeu. Aceasta poți să o afli din experiența firească. Căci precum cel ce se întâlnește cu cineva poate să și vorbească, dar să și caute la ochii lui, așa și cel ce cântă cu buzele poate să stea și ațintit la Dumnezeu prin atenție“¹¹.

Acest tip de atenție, bine încordată și susținută cognitiv (citiri alese, texte profunde, cugetări) atrage după sine ceea ce numim *Starea de Prezență la rugăciune*.

Este o stare deliberată, înadins aleasă, deplin conștientă și exersată îndelung, în care omul își propune și depune tot efortul să fie cât mai prezent în actul rugăciunii, și nu numai. Este prinderea voită a omului într-un dialog interpersonal vorbind lui Dumnezeu și ascultându-L cu maximă atenție, așa cum facem firesc în orice dialog asumat, atent, prezent: vorbim și ascultăm, oferim și primim. Este o deplină înțelegere că stăm sub semnul Prezenței lui Dumnezeu, aici și acum, și, în consecință, toate sunt făcute ca în fața lui Dumnezeu, în Prezența Lui, cu toată atenția înspre tine și cu starea ta de Prezență înspre El¹².

11. SF. TEOLIPT AL FILADELFIEI, „Cuvânt despre ostenele vieții călugărești“, în: *Filocalia românească*, vol. 7, p. 58.

12. În spațiul românesc părintele Arsenie PAPACIOC insistă în recomandările sale pe același gând: „*Recomand o stare de prezență continuă o relație cu Dumnezeu permanentă. Eu nu sunt de părere cu nevoința, ci cu o stare de prezență continuă. O stare de prezență a inimii cu Dumnezeu, o relație cu Dumnezeu permanentă [...] Avem nevoie de prezența noastră totală atunci când avem o dispoziție de rugăciune. Nu e un program de rugăciune. E o permanență. Nu suflăm și respirăm din când în când, ci permanent*“. Cf. „Interviu cu părintele Arsenie Papacioc“, *Universul Credinței, Televiziunea Română*, consemnat de Ana Maria POSTOLACHE, „Despre trăirea în prezent – părintele Arsenie Papacioc“, în: *La Taifas*, vineri 27 martie 2015 [<https://lataifas.ro/>]

Așadar, *Starea de Prezență este o atenție* deosebită la Viul Vieții și care nu-i specifică doar momentelor de rugăciune, ci este o prelungire a rugăciunii în toate acțiunile și mișcările noastre. Mai simplu spus, din orice săvârșesc spun o rugăciune. Adică faptele mele devin cuvintele rugăciunii mele, cuvinte întrupate cu o dublă Stare de Prezență: a mea și a lui Dumnezeu.

A fi Prezenți în ceea ce facem, în ceea ce vorbim, în ceea ce gândim este o anume calitate a sufletului care ne legitimează cert autenticitatea umană.

Noi nu putem fi precum Dumnezeu, într-un Prezent continuu, dar putem fi atenți la noi înșine și la fascinanta lume interioară a spiritului, la evenimentele vieții noastre cu conștiința că prin ele suntem întâmpinați de Dumnezeu, la frumusețile înconjurătoare și la tainele Universului în care am fost puși să ne uimim și, pe această linie, se activează în noi starea de Prezență, care este Stare de Adevăr ființial: *a fi ceea ce ești în tot ceea ce este!*

Mai simplu, aceasta ar însemna că nu ne mai lăsăm să ne „întâmpile întâmplarea“. În același timp este un soi de „antrenament“ conștient al omului de a nu se mai lăsa plecat din Prezent. Nici în imaginații bolnăvicioase, nici în proiecte irealizabile, nici în vise deșarte și nici în nimic altceva care nu trimite la Prezent. A fi și a trăi acum și aici, conștient și atent la ceea ce ești, așa cum ești, unde ești, nu stoic, nici maniheic, ci cu convingerea clară că ești în fața lui Dumnezeu, care știe de tine și este cu tine în toate și peste tot, creionează un contur al Stării de Prezență.

Starea de Prezență o trăim comunitar doar în rugăciune, doar prin Dumnezeu și mai ales în tăcere. Nimeni nu poate avea în dialog Stare de Prezență mai mult decât cu o persoană, sau cu mai multe, dar pe rând și doar atunci când au aceleași înțeleșuri ale vieții. În tăcere însă, o tăcere înțeleșătoare, în stare de rugăciune și prin Hristos, Starea de Prezență se extinde ontologic, prin aceea că toți cei implicați în atenție la Viu se regăsesc tainic asumați în același Trup eclesial al lui Hristos, Cel ce este Prezent continuu și ne poate ține pe toți conectați la Prezent: deodată, în timp și peste timp; în spațiu și dincolo de el, prin

religii-si-credinta/64263/despre-trairea-in-prezent-parintele-arsenie-papacioc/ (30 iunie 2022)].

aceleași înțelesuri, aceleași simțiri, aceleași trăiri, activate distinct și trăite unitar.

Toate acestea însă duc mai mult către Starea de Trezie/Trezvie de contemplație, care indică alte stadii ale rugăciunii, vizibile și la Sfântul Teolipt¹³, dar care nu sunt (încă) ale noastre:

„Iar rugăciunea este convorbirea cugetării cu Domnul, cuvintele rugăciunii străbătând la Dumnezeu împreună cu mintea întinsă întregă spre El. Căci înțelegerea rostind neconținut numele Domnului și mintea urmărind atentă și cu limpezime chemarea numelui dumnezeiesc, lumina cunoștinței lui Dumnezeu umbrește tot sufletul ca un nor luminos [...] iar dacă mintea, cuvântul și duhul aleargă și cad înaintea lui Dumnezeu, cea dintâi prin luare-aminte, cel de-al doilea prin chemare și cel de-al treilea prin umilință și dragoste, întreg omul dinlăuntru liturghisește Domnului“¹⁴.

Parodia Stării de Prezență este toată lumea virtuală. Toate rețelele de așa-zisă socializare mimează starea de prezență și comuniunea foarte perfid și chiar demonic. Ni se dă impresia că putem trăi starea de prezență deodată cu toți, asemenea lui Dumnezeu, dar nu prin Dumnezeu, ci prin expunerea virtuală la cât mai mulți privitori care prin like-uri ne fac accesibilă „comuniunea“. Astfel, deși în maximă risipire de sine, cu atenția pulverizată și fără pic de conectare sufletească (afară de cea prin satelit sic!), trăim iluzia că fiind apreciați în mediul virtual chiar suntem văzuți și valorizați.

A fi Rugăciune - prospețimea continuă a ființei

În nimic nu ne putem regăsi mai mult ca oameni decât în rugăciune. De aceea, atât mistica patristică, cât și ascetica filocalică o numesc Izvorul Vieții¹⁵, pentru că pe toate le poate Rugăciunea, fiind un anti-

13. Și mai pregnant la Sfinții Isaac Sirul, la Isihie Sinaitul, Calist și Ignatie Xanthopol, Grigorie Sinaitul, Grigorie Palama, Ioan Scărarul și alții, vezi *supra notele 4, 8, 9*.

14. SF. TEOLIPT AL FILADELFIEI, „Cuvânt despre ostenele vieții călugărești“, în: *Filocalia românească*, vol. 7, pp. 50-51.

15. SF. ISAAC SIRUL, *Cuvinte către singuratici*, p. 298.

biotic spiritual ce vindecă continuu partea bolnavă a ființei (Efrem din Arizona), împrăștiându-o continuu din prezența tainică a harului Duhului Sfânt în noi, care pe toate le preface întru chipul adevărat al ființei ce în dar ne-a fost dată.

Este adevărat că singura rugăciune neprimată la Dumnezeu este rugăciunea nefăcută, înțelegând prin aceasta că orice pornire a omului în a vorbi cu Dumnezeu este imediat întâmpinată de El. Însă, este la fel de adevărat că cine vrea să viclenească prin rugăciune, folosindu-se de ea doar ca să-și ascundă propria mizerie sufletească, o astfel de rugăciune este o batjocură, fiind întâmpinată doar de demoni.

Așadar, Rugăciunea este un fel propriu lăsat nouă în dar de Dumnezeu prin care să ajungem la esența a ceea ce suntem. Cu cât omul dorește să se cunoască mai bine, cu atât rugăciunea lui devine mai autentică, mai onestă, mai adevărată. De fapt este o dublă mișcare ce se realizează deodată în lăuntru omului: atenția în rugăciune reconfigurează ființa, iar ființa astfel restaurată dă o altă stare a omului în rugăciune, după cum spune și psalmistul: *„Adânc pe adânc cheamă în glasul căderilor apelor Tale”* (Ps 41, 9). Așa omul devine în întregime rugăciune. Poartă permanent în el un fond de o anume simțire, ca o apă curgătoare care-i adapă continuu ființa, după cum ne-a spus Mântuitorul: *„Cine crede în mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din/prin lăuntru lui”* (In 7, 38), sau după cum spune psalmistul: *„Sădit lângă izvoarele apelor”* (Ps 1-3)¹⁶; și care îi dau omului claritate și discernământ, o bucurie negrăită și o odihnă adâncă. Peste toate, arde în el un foc lăuntric pe care nu-l poate ostoi decât prin Limbajul de Taină al Rugăciunii.

Omul nu cunoaște stare de trăire mai intensă și mai mulțumitoare de propria viață decât atunci când este în stare de rugăciune. Atunci din toate ar vrea să iasă, deși pe toate le valorizează la maxim. Atunci îi vine să „urle” de bucurie, deși, știe prea bine, că despre Taina aceas-

16. „Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor nu a stat și pe scaunul hulitorilor n-a șezut; ci în Legea Domnului e voia lui și la Legea lui va cugeta ziua și noaptea și va fi ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa și frunza lui nu va cădea și toate câte va face va spori”.

ta nu se poate vorbi pentru că Tăcerea este cel mai potrivit grai al ei. Iar puținele cuvinte pe care le poate spune despre rugăciune, silit de dragostea celorlalți, sunt întotdeauna neputincioase, iar sufletul simte întru sine că a săvârșit o trădare a intimității proprii. Așa se verifică întru-totul cuvintele Mântuitorului: „*Tu însă când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție*” (Mt 6, 6). Această ascundere tainică nu-i nici pe departe un soi de „egoism creștin”, ci este protejare ființială de calitate prin harul rugăciunii. Este străjuirea sigură a sufletului, care, astfel, devine ca o „*cetate întărită, zidită pe stâncă și pe care vânturile și valurile (vrăjmașii de toate felurile) nu o vor putea sfărâma*” (Mt 7, 24-25).

În realitate însă, dacă în afară nu se vede nimic și se recomandă totală discreție, înlăuntrul omului rugător este un adevărat vulcan, un torent pe care nimeni și nimic nu-l poate opri să se manifeste. Acolo, înlăuntru și în intensitate el irumpe categoric și se revarsă binefăcător în toată ființa umană, nefiind careva refuzat sau necuprins în rugăciunea vie a sufletului înaripat de dorul lui Dumnezeu. Pentru toți se roagă, dar în taină și pe toate le susține, chiar și pe îngeri, chiar și pe demoni¹⁷, fiind cu adevărat un izvor deapururi curgător (și în viață

17. De aceea, unii părinți ai pustiului uimeau pe îngeri cu rugăciunea lor și se rugau chiar și pentru demoni. Părintele Ghelasie Gheorghe ne dă și el un anume specific de rugăciune la om și la înger: „*Rugăciunea creștinului este în esență un Legământ de Taină pe care-l face omul cu Dumnezeu, prin care Îl recunoști mai presus de toate și Căruia îi Închini totul, și prin această Închinare dovedești că te Închini și tu ca Persoană [...] Omul este între iubirea de Dumnezeu și iubirea de Lume. Și așa omul (este chemat nn.) să aducă Dar-Jertfă unirea lor [...] (Prin aceasta) Nu se face o distrugere de lume, ci o ridicare a celor lumești la cele dumnezeiești, de aceea Omul are menirea să „introducă Lumea la Dumnezeu”, tocmai prin acest Dar al său.*

Îngerii arată cele Dumnezeiești.

Natura întrupează Cele Dumnezeiești.

Omul Unește Lumea Creată și Cele Dumnezeiești.

Deci, Rugăciunea Omului este această Liturghisire de a „introduce prin Dar Lumea în Dumnezeu”, să facă o paradoxală Întrupare a Lumii în Dumnezeu, după cum și El a făcut o Întrupare în cele Lumești.

Îngerii demoni căzuți, cu pretenția de „spirite pure”, refuză „Întruparea Fiului Dumnezeiesc în Lume; Omul căzut refuză ridicarea Lumii în Dumnezeu și face un fel de proprie întrupare-legare.

și în moarte) care înprospătează continuu firea umanității întregi și prin ea toată creația.

A fi omul întreg Rugăciune este o sărbătoare a creației, un privilegiu și un mare act de demnitate prin care se restaurează ontologic întreaga ființialitate în cer și pe pământ. Este o mare Șansă pe care, dacă nu o putem activa spre a noastră bună regăsire, măcar să nu ne batem joc de ea...

Concluzie

Rugăciunea rămâne *Limbajul de Taină* al sufletului cu Dumnezeu. O Taină interpersonală, care nu poate fi trucată, nici imitată, nici recitată – de altfel, semne evidente ale căderii din rugăciune.

Între nenumăratele expresii ale rugăciunii, reieșite din modul unic al fiecărui om de a se întâlni cu Dumnezeu, *Starea de Prezență* în rugăciune vine să recupereze în omul contemporan autenticul și viul raportării la Dumnezeu și la sine, parcă tot mai absente în mimetismul generalizat al societăților postmoderne.

Fără *Starea de Prezență*, rugăciunea poate deveni „orice”, dar acest „orice” nu poate fi nicidecum rugăciune.

Atenție! Omul este Chipul Întrupării Suflării Divine, dar trebuie să facă și el un Răspuns de proprie Întrupare în Dumnezeu. Iată Menirea Sacră a Omului și în această menire este Rugăciunea Omului”. Cf. Chipul Omului (cap. Rugăciunea), ediție îngrijită de Florin Caragiu, Ed. Platytera, București, 2013, p. 276.